

“Times Higher Education” (THE) Sıralamalarında Üniversitemiz 3 Ocak 2022

Times Higher Education'ın (THE) dünya üniversiteleri sıralamalarında ilk 200'e, 2015'te Türkiye'den 4 üniversite girmişti. Fakat daha önceki yazılarımı okuyanların bildiği gibi 2016'da THE sıralama metodunda yapılan değişiklikler üniversitemizin sıralamasını olumsuz yönde etkiledi. 2016 sıralamasını gördükten sonra şöyle yazmıştım “*Görünen o ki, 2016'dan sonra üniversitemiz THE dünya üniversiteleri sıralamasında yukarılara tırmanmakta zorlanacaklar ve belki de sadece yöresel sıralamalarda veya genç üniversite sıralamalarında kendilerine üst sıralarda yer bulabilecekler.*” Maalesef böyle oldu ve son sıralamada ise bırakın ilk 200'ü, ilk 400'e giren üniversitemiz bile yok.

Bu yazıda 2016'dan bu yana üniversitemizin sıralamada nerelerde olduğuna odaklanacağım. Son 7 yılın tümünde THE sıralamalarında ilk 1000'e girebilen 7 üniversitemizin sıralamalardaki yerleri (2022'de yukarı çıkanları **yeşil** ile aşağıya düşenleri ise **sarı** ile işaretledim):

THE Sıralaması	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Hacettepe	601-800	601-800	601-800	501-600	501-600	501-600	601-800
ODTÜ	501-600	601-800	601-800	601-800	601-800	801-1000	601-800
Boğaziçi	401-500	401-500	401-500	501-600	601-800	601-800	801-1000
İTÜ	501-600	501-600	601-800	601-800	601-800	801-1000	601-800
Sabancı	351-400	301-350	351-400	351-400	401-500	501-600	501-600
Bilkent	351-400	351-400	401-500	501-600	501-600	601-800	601-800
Koç	251-300	251-300	301-350	401-500	501-600	401-500	501-600

2016'dan bu yana bu tabloda neler oldu?

- Sıralamada ilk 2 sırada hep vakıf üniversiteleri oldu,
- Devlet üniversiteleri arasında 2022'de ODTÜ en yüksek sıralamaya sahip,
- Sabancı 2019'a kadar ilk 400'de kalmayı başarmakla birlikte son 3 yılda iki grup düştü,
- Koç 2017'ye kadar ilk 300'de kaldıktan sonra 3 grup aşağıya düştü,
- Bilkent 2017'ye kadar ilk 400'de iken 3 grup aşağıya düştü,
- Boğaziçi 401-500 grubundan 3 grup aşağıya düştü (ve 801-1000 grubuna dahil oldu),
- Hacettepe 2019'da bir grup çıktı 2022'de ise tekrar düştü,
- İTÜ ve ODTÜ 501-600 grubundan, önce iki grup aşağıya düşüp son yıl bir grup yukarı çıktılar,
- Belki bu yılın en önemli haberi, ülkenin en eski üniversitesi olan İstanbul Üniversitesi'nin ilk binin dışına düşmüş (ve bu nedenle tablomuzdan çıkarılmış) olması! ARWU'da ilk 500'de yer alan tek üniversitemiz olması ile övündüğümüz İstanbul artık THE'de ilk 1.000'de bile değil.

Özetle, 2016'dan 2022'e gelirken Hacettepe dışındaki tüm üniversitemiz en az bir (çoğu iki veya üç) basamak aşağıya düştüler. İlk 500'de üniversitemiz kalmadı.

2015 sıralamasından 2016'ya geçerken üniversitemizin sıralamada radikal olarak aşağılara düşmesinin nedeni metodolojinin değiştirilmesi idi. Peki 2016'dan bu yana üniversitemizin genellikle düşüşte olmalarının nedeni nedir? Bu soruyu cevaplayabilmek için önce THE kriterlerine, sonra da sıralamalara dikkatlice bakmak gerek. THE sıralamasında 5 temel alanda toplanmış 13 kriter kullanılmakta:

- 1) Eğitim (%30)
  - a. bilinirlik anketi (%15)
  - b. öğrenci-hoca oranı (%4.5)

- c. doktora-lisans diploma oranı (%2.25)
- d. verilen doktora sayısının öğretim görevlisi sayısına oranı (%6)
- e. kurumsal gelir (%2.25)
- 2) Araştırma (%30)
  - a. bilinirlik anketi (%18)
  - b. hoca başına makale sayısı (%6)
  - c. hoca başına araştırma geliri (%6)
- 3) Atıflar (araştırmanın etkisi) (%30)
- 4) Uluslararasılık (%7.5)
  - a. uluslararası/ulusal öğrenci oranı (%2.5)
  - b. uluslararası/ulusal hoca oranı (%2.5)
  - c. uluslararası ortak yazarlı makale oranı (%2.5)
- 5) Endüstri gelirleri-inovasyon (hoca başına endüstriden sağlanan gelir) (%2.5)

THE kriterlerinin, başka bazı sıralamalara (örneğin ARWU ve URAP) göre daha kapsamlı olduğunu gözlemliyoruz. Öte yandan eğitim kriterinin ağırlığının yarısı, araştırma kriterinin ağırlığının ise yarısından fazlasının sübjektif anket sonuçlarından geldiğini de vurgulamak gerek. Yani THE sıralamasında kullanılan ağırlıkların üçte biri akademisyenlerin üniversiteler hakkında ne düşündüklerine dayanıyor. Ankete katılan her akademisyen, kendi alanında en iyi olarak düşündüğü (sadece) 15 üniversiteyi sıralıyor. Kanımca bu nokta THE sıralamalarının en sorgulanabilir yanını oluşturuyor.

Kriterlere dikkatlice baktığımızda, üniversitelerimizin yukarılara çıkmasının zor olduğunu çıkarabiliriz. Bilinirlik anketlerinde, Batı'daki üniversitelerle kıyaslandığında çoğu yeni, küçük ve düşük bütçeli olan üniversitelerimizin iyi sonuçlar almasını beklemek fazla iyimserlik olur. Türkiye'deki yüksek öğrenci-hoca oranlarını ve doktora yerine lisans ağırlıklı eğitim politikalarını da düşünürsek üniversitelerimizin eğitim kriterinden yüksek puanlar almasını bekleyemeyiz. Özetle, üniversitelerimizin THE sıralamasında çok yukarılarda olmasını beklememeliyiz. Şimdi, üniversitelerimizin bu kriterler altındaki (100 üzerinden) puanlarına bakalım.

Eğitim	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Hacettepe	21.0	20.3	28.2	32.6	28.4	26.4	26.8
ODTÜ	29.9	27.3	28.6	26.4	28.7	30.0	32.9
Boğaziçi	21.9	20.9	21.5	22.2	23.2	24.4	24.3
İTÜ	19.2	24.0	22.5	23.6	25.2	24.5	28.3
Sabancı	22.3	24.3	23.2	27.3	27.8	26.4	26.3
Bilkent	23.5	23.4	23.3	22.2	24.5	24.5	22.6
Koç	21.2	25.2	25.7	25.6	26.9	29.8	30.2

Araştırma	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Hacettepe	11.8	10.5	10.7	11.4	13.1	13.2	13.5
ODTÜ	17.3	19.5	20.6	21.0	23.2	22.4	32.5
Boğaziçi	19.2	23.8	21.4	22.5	21.2	21.8	24.2
İTÜ	25.8	24.6	24.2	27.1	28.0	28.2	34.8
Sabancı	32.3	32.9	35.2	35.6	35.3	36.9	37.1
Bilkent	18.6	19.9	20.3	21.7	24.7	21.6	20.7
Koç	27.1	29.8	32.1	32.8	34.4	37.4	36.1

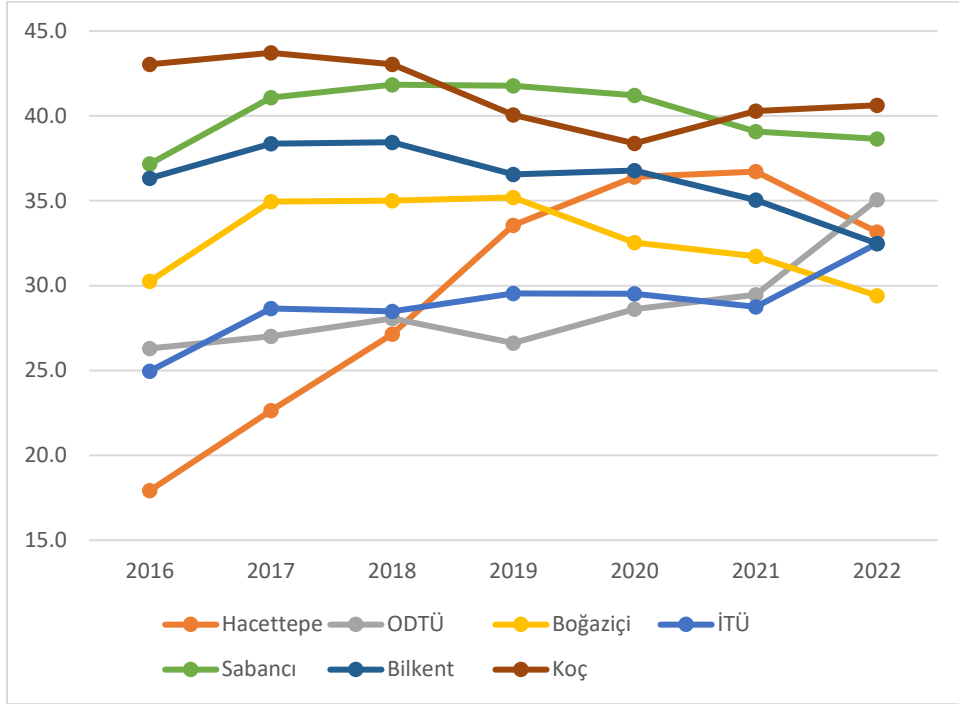
Atflar	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Hacettepe	19.7	36.5	42.9	58.8	70.5	73.7	61.1
ODTÜ	28.8	31.4	31.9	28.3	30.7	32.6	32.9
Boğaziçi	45.4	55.7	57.3	56.1	49.4	44.7	34.7
İTÜ	26.5	32.4	33.5	32.9	30.2	28.1	27.6
Sabancı	52.8	61.6	62.1	56.3	55.8	46.1	42.8
Bilkent	64.1	68.3	67.1	59.4	53.1	50.3	45.2
Koç	74.9	70.3	65.2	55.1	49.2	49.4	50.5

End. gelir	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Hacettepe	28.2	32.6	33.8	35.8	37.5	36.0	37.0
ODTÜ	60.0	58.8	61.2	66.4	62.1	59.7	99.8
Boğaziçi	57.1	57.4	55.1	60.3	50.8	56.1	60.8
İTÜ	72.1	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Sabancı	70.0	77.7	87.8	95.5	65.4	89.8	99.1
Bilkent	36.4	39.7	42.8	39.5	55.1	53.6	48.1
Koç	82.4	81.9	84.3	79.4	60.2	63.6	70.6

Uluslararası	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Hacettepe	19.6	21.9	23.6	24.4	25.0	24.4	24.3
ODTÜ	26.7	27.8	29.4	29.9	30.4	33.0	41.1
Boğaziçi	38.3	45.4	47.7	46.0	41.8	40.7	39.1
İTÜ	22.9	24.8	25.6	26.1	26.8	26.8	36.9
Sabancı	42.7	46.7	46.6	48.4	52.0	53.6	57.5
Bilkent	47.5	51.9	55.6	61.0	62.8	63.9	63.1
Koç	53.5	54.4	53.8	53.8	49.7	49.5	51.0

Toplam	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Hacettepe	17.9	22.6	27.2	33.6	36.4	36.7	33.2
ODTÜ	26.3	27.0	28.1	26.6	28.6	29.5	35.1
Boğaziçi	30.3	35.0	35.0	35.2	32.5	31.7	29.4
İTÜ	25.0	28.7	28.5	29.5	29.5	28.8	32.5
Sabancı	37.2	41.1	41.8	41.8	41.2	39.1	38.7
Bilkent	36.3	38.4	38.5	36.6	36.8	35.1	32.5
Koç	43.0	43.7	43.0	40.1	38.4	40.3	40.6

Şekil: THE sıralamasında 7 yıldır ilk 1000'e giren üniversitelerimizin toplam puanları

- Öngörmüş olduğumuz gibi, üniversitelerimizin eğitim ve araştırma puanları oldukça düşüktür. Tablodaki tüm eğitim puanlarının ortalaması 24,7, araştırma puanlarının ortalaması ise 24,7'dir. Buna karşılık atıf puanlarının ortalaması 47,6'dır. Bu 3 kriterin sıralamanın %90'ını oluşturduğu düşünülürse, üniversitelerimizin performanslarını büyük ölçüde atıfların belirlediği ortaya çıkar. **2018'de 7 üniversitemizin atıf puanı ortalaması 51,4 iken 2022'de 42,1'e düşmüştür. En başarılı olduğumuz kategorideki bu büyük düşüş, son yıllardaki düşüşleri açıklamaya yeterlidir.**
- 2018 yılından bu yana ise:
  - 7 üniversitemizin ortalama eğitim puanı 24,7'den 27,3'e **çıkıştır**. En büyük değişim İTÜ'nün 5,8 puanlık çıkışıdır.
  - Ortalama araştırma puanı 23,5'tan 25,9'a **çıkıştır**. En büyük değişim ODTÜ'nün 11,9 puanlık çıkışıdır.
  - Ortalama atıf puanları 51,4'ten 41,2'ye **gerilemiştir**. En büyük değişim Hacettepe'nin 18,2 puanlık çıkışıdır.
  - Ortalama endüstriyel gelir puanları 66,4'ten 73,6'ya **çıkıştır**. En büyük artış, ODTÜ'nün 38,6'lık çıkışıdır. (İTÜ öğretim üyesi başına düşen endüstriyel gelir kategorisinde 5 yıldır dünyada en tepedeki üniversitelerden birisidir.)
  - Ortalama uluslararası puanı ise 40,3'ten 44,7'ye **çıkıştır**. ODTÜ, İTÜ ve Sabancı 10 puanın üzerinde artışlar görmüşlerdir.
  - Toplam puan ortalaması 34,6'da sabit kalmıştır. En büyük çıkış 7 puan ile ODTÜ'de görülmüştür.

Görüldüğü gibi 2018-22 arası üniversitelerimizin performansları pek fazla değişmemiştir (en büyük düşüş 6 puan, en büyük çıkış ise 7 puandır). Demek ki, sıralamalardaki aşağıya gidişin nedenini başka bir yerde aramak gerekmektedir.

1) Sıralanan üniversite sayısı sürekli artıyor:

2016 yılında sadece 400 üniversite sıralanmış iken, 2022'de 1.600'den fazla üniversite sıralandı. Sıralanan üniversite sayısı arttıkça rekabet de artıyor ve yukarılarda sıralanmak zorlaşıyor. Dünyada 20,000 civarında yükseköğretim kurumu bulunduğunu düşünürsek, bu veri tabanının daha da büyümesi şaşırtıcı olmaz. Birkaç yıla kadar sıralanan üniversite sayısı 2,000'i bulabilir.

2) Hızlı büyüyen bazı ülkelerin üniversiteleri hızla yukarılara çıkıyorlar:

Bazı Asya ülkelerinde (Çin, Japonya, Singapur, Güney Kore ve Tayvan) 10 üniversiteyi dünya çapından yapmak üzere özel devlet fonları kuruldu. Özellikle Çin'in dünya üniversiteler sıralamasındaki performansı çok iyi. 2016 yılında ilk 500'e 11 Çin üniversitesi girmiş iken, bu yıl bu sayı 24'e çıktı. En iyi performans gösteren Çin üniversiteleri 16. sırayı paylasan Tsinghua ile Pekin Üniversiteleri.

Gelecekte üniversitelerimizin sıralaması ne olabilir?

Bu yazıda sözü geçen 7 üniversitemizin toplam ağırlıklı puanları 29,4 (Boğaziçi) ile 40,6 (Koç) arasında değişiyor. 2021'de sıralamalarda daha yukarılarda yer almak için gereken puanlar ise şöyle oldu:

İLK ... İÇİN	500	400	350	300	250	200	100
MİN PUAN	40.9	44.1	46.1	48.1	50.4	54.0	62.3

Yukarıda sözü edilen iki faktör nedeniyle bu puanlar sürekli artıyor. Örneğin, 2017 yılında ilk 500'e girmek için 32,6 puan yeterli iken, 2022 yılında 40,9 (yani %25 daha fazla puan) gerekiyor. En tepedeki üniversitemizin toplam puanı 40,6 ve bu puan ilk 500 için bile yetersiz. Dolayısıyla üniversitelerimizin kısa vadede daha yukarılara çıkmaları oldukça zor görünüyor. Bırakın ilk 100'ü, ilk 200 için bile uzun vadeli bir plan çerçevesinde ciddi bir kaynağı harekete geçirmemiz gerekir.

Tüm sıralama sistemleri büyük ölçüde ya da tamamen araştırma çıktılarından etkilenirler. Üniversitenin temel işlevi araştırma olduğundan bu, beklenen bir sonuçtur. Türk üniversiteleri dünya sıralamalarında yukarılara çıkmak istiyorlar ise, bunun yolu bellidir: araştırma çıktılarına yukarıya çekmek.

Üniversiteyi liseden veya dersaneden ayıran en önemli faktör araştırmadır. İnsanlığın dağarcığındaki bilgiyi artırmak yerine sadece bilgiyi aktarmayı kendilerine misyon edinen yüksek öğrenim kurumları üniversite olmanın sorumluluklarını tümüyle yerine getirmemektedir ve birçoğu düşük prestijli diplomaların yerel dağıtıcıları olmaya mahkumdur. Sadece ve sadece araştırma üniversiteleri, yüksek prestijli uluslararası çekim merkezleri haline gelebilir ve dünyada sıralamalarda önde gelebilirler.

Detaylarda üniversitelerin misyon ve vizyonuna bağlı farklılıklar olmakla birlikte araştırma üniversitesi olmanın temel şartları şunlardır:

- Araştırmacı: Araştırma kapasitesi yüksek öğretim üyeleri işe alınmalıdır.
- Zaman: Öğretim üyelerine araştırma yapabilmeleri için gereken zaman sağlanmalıdır.
- Mali destek: Araştırma için gereken mali bütçeler sağlanmalıdır.
- Altyapı: Araştırma için gereken fiziksel ve kurumsal ortamlar sağlanmalıdır.
- İnsan kaynağı: Araştırma için önemli olan doktora öğrencileri ve asistanlar sağlanmalıdır.
- Kariyer yönetimi: Öğretim üyeleri için geliştirilecek değerlendirmelerde araştırma çıktıları öne çıkarılmalıdır.

Türk üniversitelerinin dünya sıralamalarında yukarılara çıkmasının tek yolu araştırma çıktılarını yukarıya çekmektir ve bunun nasıl yapılacağı bellidir: İyi araştırmacıları ise alıp onlara araştırmaya uygun şartları sağlamak ve kariyerlerini hedefler doğrultusunda yönetmek gereklidir. Bir grup üniversitemizin 2017-18 akademik yılı açılış töreninde “araştırma üniversitesi” olarak belirlenmiş olması kanımca bu yönde olumlu bir gelişme olmakla birlikte, bu üniversitelere nasıl ek destekler sağlanacağı hala netleşmemiştir. Devlet üniversiteleri arasında THE sıralamasında her yıl ilk dördte olan Boğaziçi'nin yıllık bütçesi 60 milyon doların altında iken, ilk 100'e giren üniversitelerin çoğunun bütçesi milyar dolarlar ile ölçülmektedir. Eğer bir veya birkaç üniversitemizi dünya ligine sokacak isek, çok farklı bütçeler ile planlama yapmak gerekmektedir.

Erhan Erkut, 3 Ocak 2022